

Moonrise Kingdom

Familjen; dessa vuxna med skiftande moral; att växa upp; kärleken; att vara sig själv - är alla centrala teman i Wes Andersons personliga betraktelse över livet genom en handfull människor på en vindpinad ö full av scouter och hemliga relationer. Se "Moonrise Kingdom".

Rekommenderad från åk 6 till gymnasiet

EN FILMHANDLEDNING AV
PER ERIKSSON & ANDREAS HOFFSTEN

Handling

Ett hem av det mer udda slaget, barnen lyssnar på radio där en symfoniorkesters organisation och musikaliska struktur diskuteras utifrån de brittiska kompositörerna Benjamin Britten och Henry Purcell. Då och då ser vi ett av hemmets barn, en flicka i 12-13 års åldern, som hela tiden tittar utåt i sin kikare. Hon heter Suzy och bor med sina tre mindre bröder hemma hos sina föräldrar Walt och Laura Bishop.

Året är 1965 och vi befinner oss på ön Penzance utanför New Foundlands kust i USA. Gamla trakter för indians-tammen Chickchaw. Ett litet samhälle med få bofasta där alla känner alla men – ska det visa sig – där det är lite si och så med moralen. Suzy upptäcker till exempel att hennes mor har ett förhållande med öns polis, kapten Sharp.

På ön huserar även ett scoutläger, Camp Ivanhoe. Ledaren Ward gör inspektion och när alla scouterna sitter ner för frukost upptäcks att en av dem saknas. Sam Shakusky, en av de mindre populära scouterna, har rymt och efterlämnat ett brev där han i mycket hövlig ton anhåller om avsked. Genast organiseras ett eftersök. Beväpnade till

tänderna med allehanda påkar, knivar och pilbågar – trots Wards förmanande ord om ickevåld – ger sig de lite våldsugna ungarna ut på jakt efter Sam Shakusky. Vi får även veta att Sams föräldrar är döda, att han bor hos fosterföräldrar och att de inte vill veta av honom längre.

Sam har rymt i en kanot och han paddlar längs ön och in i en flod samtidigt som polis och scoutkår letar genom skogar och knackar dörr på jakt efter rymlingen. Mitt ute på ett fält träffar han Suzy – som även hon har rymt. I ett klipp får vi se hur de en gång träffades på en elevuppsättning av Noaks ark. Vi märker att de får kontakt med varandra eftersom de bägge är lite udda och har andra intressen i livet än vad som är gängse bland skolkamraterna. Nu räcker Sam över en blombukett till Suzy, sitt hjärtas dam. Hon har sminkat sig och gjort sig fin. Han röker pipa.

Vuxenvärldens oro och letandet efter Sam fortsätter med den skillnaden att nu upptäcks deras brevväxling och Suzys lite frånvarande föräldrar (bägge är advokater) förstår att även Suzy rymt. Scouterna är nu hack i häl på rymlingarna. Scouterna varnar hotfullt Sam och Suzy och går så till attack. I nästa klipp ser vi scouterna tjutande fly fältet där en av dem är sårad och blöder. Suzy, visar det sig, har kraftfullt lyckats avvärja attacken. Och död på marken ligger scouternas lilla hund. Det är kaos bland de vuxna, de bråkar och skyller på varandra.

Sam och Suzy slår läger vid en naturskön havsvik. De sätter upp sitt tält, de badar och uppför sig på många sätt mycket moget visavi varandra. Sam berättar att han kanske kissar i sängen. De förklarar varandra sin kärlek. "Jag älskar dig". "Och jag älskar dig". De dansar till musik av Françoise Hardy på Suzys medhavda batteriskivspelare som hon lånat olovandes av sin lillebror. De kysser va-

randra, även franskt. ”Den känns hård”, säger Suzy när de omfamnas. ”Har du något emot det?”, ”Nej, jag tycker om det”, svarar Suzy och säger att Sam kan få känna på hennes bröst. ”De är små, men jag tror de kommer att växa ut”.

På morgonen när de vaknar står alla utanför deras tält. Polisen, scoutledaren Ward, Suzys föräldrar och alla scouter. Bryskt förs de bort och hem och skiljs åt. Ward ger uttryck för sin empati med Sam när han säger att utifrån ett scoutperspektiv ”hade du fått med beröm godkänt för din strandcamping”. Sam säger att vi älskar varandra och vill bara vara tillsammans, vad är det för fel med det?

Nu hör Socialtjänsten av sig och låter skarpt meddela att Sam måste placeras på ett ungdomsvårdshem eftersom hans fosterföräldrar inte längre vill veta av honom. Det talas även om eventuell elchocksterapi. Scoutledare Randy Ward och polisen Sharp blir upprörda. Sam får tills vidare bo hos polisen Sharp. Kapten Sharp bjuder på ett halvt glas öl och de talar förtroligt, man till man, med varandra. I ett klipp får vi se att Sharp och Suzys mamma ”gör slut” så länge, hon säger att de inte kan ses under de omständigheter som nu råder.

I frånvaro av den skadade scout som var mest emot Sam bestämmer sig övriga scouter på Camp Ivanhoe för att frita Sam och Suzy – de ger uttryck för respekt och högaktning för deras kamp i högstämda vittnesmål. Sagt och gjort. En blåsig och regnig natt genomför de fritagningen och de far alla tillsammans iväg i kanoter mot scouternas högkvarter Fort Lebanon där så småningom en lite prillig scoutledare viger Sam och Suzy. ”Det här håller inte inför lagen, men ni mår säkert bra av känslan”, säger han.

Stormen tilltar. Ward som meddelat Fort Lebanon att alla scouter på Camp Ivanhoe har försvunnit, blir degraderad och fråntagen sin ledarroll av högsta chefen på Lebanon. Men då stormen skapar en flodvåg som drar med sig scoutchefens tält är det Ward som räddar livet på honom. Nu ökar dramatiken, socialtjänstkvinnan kommer i helikopter till ön för att hämta Sam som tillsammans med Suzy flytt upp i tornet på kyrkan dit alla scouter sökt skydd för ovädret. Men slutet gott, allting gott. Duffy Sharp erbjuder Sam att bli fosterförälder åt honom vilket Sam accepterar, efter att ha sökt Suzys godkännande.

I slutbilden ser vi Sam och Suzy och deras tält i den vackra viken – som nu fått namnet Moonrise Kingdom.

Den heliga familjen

Regissören Wes Anderson ger i filmen en skruvad och i botten kritisk bild av familjen som institution och samhällseligt fundament och moraliska bastion. Även om USA och väst inklusive Sverige anno 2012 inte är som det victorianska England runt 1900 så är ändå familjen betraktad som den grund som mycket av samhällets olika institutioner och normsystem vilar på.

Nästan alla av Wes Andersons filmer handlar om familjerelationer och han tycks utforska liknande teman om och om igen. Kanske har det att göra med att hans egna föräldrar skilde sig när han var liten. En upplevelse han i intervjuer har berättat var den mest väsentliga händelsen från hans uppväxt. För även om det handlar om symboliska far-och-son-relationer (som i ”Rushmore”) eller tydliga blodsband (som i ”The Royal Tenenbaums”) så finns det en slående likhet i hur Wes Anderson gestaltar dessa personer; dysfunktionella på utsidan men nästan alltid med en varm, vis och själfull insida. Det är sant även för hans animerade fabelberättelse ”Den fantastiska raven” (som också har filmhandledning). Wes Anderson bygger vanligtvis sitt berättande på att hans rollfigurer ska komma till insikt om sina egna tillkortakommanden och om sin egen dödlighet. När de har insett detta och lärt sig att hantera den vetskapen kan de fortsätta med livet.

Utifrån det perspektivet är nästan alla personer i ”Moonrise Kingdom” intressanta att diskutera. Hur ser deras inbördes relationer ut? Och hur kan det vara så att huvudpersonerna; ungdomarna Sam och Suzy och deras respektive föräldrar och familjer både finns och inte finns?

- Låt eleverna beskriva de centrala rollfigurerna och lista såväl deras bra som dåliga egenskaper. Vad framkommer? Är alla goda eller onda? Skiljer det mellan vuxna och barn?

- Be eleverna också försöka beskriva hur skillnaden ter sig hos personerna i början av filmen och i slutet. Vad har hänt? Hur har de förändrats?

Vilka Sams föräldrar är vet vi knappast och hans fosterföräldrar meddelar i telefon rätt och slätt att de inte längre vill veta av honom sen han rymt från scouterna. Och Suzy’s högutbildade föräldrar verkar mest bry sig om

sig själva. Suzy och hennes småbröder sköter sig själva. Samtidigt finns det andra som bryr sig, som scoutledaren Ward och polisen Sharp.

Wes Anderson tycks på många sätt hävda att även om samhället förändras och att kärnfamiljkonstellationerna förändras så ändras inte vårt mänskliga behov av uppmärksamhet och uppskattning från en "familj" – var sig den bygger på blodsband eller inte.

- Diskutera vad det finns för olika band som håller samman figurerna i "Moonrise Kingdom" och vidga gärna samtalet till att även inkludera reflektioner över vårt eget samhälle och egna liv. Behövs en familj? Måste den bestå av mamma och pappa? Kan kompisar och andra vara någons familj?

- Vad är det för familjesituationer som Sam och Suzy rymmer ifrån? Hur vill de att deras familj ska vara?

Individ mot kollektiv, kulturen som symbol och tillflyktsplats

I inledningen av "Moonrise Kingdom" får vi höra kompositören Benjamin Brittens komposition "The young person's guide to the orchestra". Ett musikstycke som bryter ner hur de olika delarna av en symfoniorkester låter, var och en för sig och ihop. Det bör ses som en allegori över hur Wes Anderson ser på sin berättelse. Vi låter alla olika men blir bäst ihop.

Suzy gillar att läsa, när hon rymmer tar hon bara med sig de allra viktigaste, det inkluderar en väska full av böcker. Suzy läser främst ungdomsorienterad science-fiction eller fantasy. Det är titlar som "The Girl from Jupiter" och "Disappearance of the 6th grade". Titlar som är påhittade av Wes Anderson, det finns inga sådana böcker. Men vi får en inblick i vad för typ av böcker som Suzy gillar. Det handlar om starka unga tjejer som hamnar i övernaturliga äventyr, och så lite kärlek förstås.

- Varför tror ni att Wes Anderson har valt att låta Suzy gilla den här typen av böcker (notera att hon bland annat säger att hon "want adventures. Not to be stuck in one place")? Visar det att hon vill fly sin egen värld? Är det ett sätt att revoltera mot sina intellektuella och frånvarande föräldrar?

- Just kopplingen Brittens musikstycke som association till filmens övergripande tema visar på hur filmregissörer kan arbeta. Hur tycker ni filmen är berättad? Hittar ni andra symboler? Vad tyckte ni om filmen?

- I "Moonrise Kingdom" upplevs de flesta av de centrala karaktärerna som väldigt komiska, trots att de faktiskt är väldigt seriösa personer som tar sina respektive uppdrag på största allvar. I flera fall, som hos scoutledaren och polisen, drivs de dessutom av en god moral. Ändå skrattar vi åt dem. Hur skapar Wes Anderson denna ironiska komik? Titta exempelvis på hur personerna klär sig och pratar. Tror ni att vi hade uppfattat dessa personer annorlunda om de hade sett ut på ett annat sätt eller använt ett annat språk? Kan det till och med vara så att de skådespelare som Wes Anderson använder sig av påverkar hur vi upplever dessa figurer? Det är ju inte första gången Bruce Willis spelar polis men något skiljer ju hans hjälteroll i "Moonrise Kingdom" från till exempel rollen som polisen

John McClane i "Die Hard-serien" – eller hur?

- Låt gärna eleverna testa själva hur man kan förändra upplevelsen av personer och ord beroende på inramning. Låt dem axla exempelvis rollen som lärare och berätta om något faktabaserat, som exempelvis svenska statens framväxt och organisation men göra det med olika ord och kläder.

Synen på ungdom

Ungdomars beteendemönster, fritidsvanor språk och sättet att klä sig på har i alla tider varit föremål för vuxenvärldens både omsorg och oro. Eller kanske fördömande? Samtidigt är det svårt att tänka sig hur det skulle se ut i samhället om inte ungdomar protesterade mot tingens ordning för att därigenom ge förutsättningar för utveckling. Och vi har haft många så kallade moralpaniker i vårt land. Videodebatten minns säkert många. Men innan dess fanns upprördheten kring långhåriga killar sen Beatles och Rolling Stones gjort entré och innan dess förekom det så kallade serietidningseländet. Det är inte lätt att vara ung.

- Vad känner eleverna för begränsningar? Saker som vuxenvärlden tycker är fel eller farligt men som de upplever som en rättighet och helt naturligt? Vad vill de göra men inte får?

I filmen är det Sam och Suzy som får axla ungdomens roll som opponenter mot det bestående. Sam rymmer från en på tytan präktig scoutörelse (scouter har väl sällan gått i bräschen för ungdomsrevolter?). Suzy rymmer hemifrån. Bägge vill något annat, något mer och annorlunda. Och de älskar varandra. Vuxenvärlden brukar sällan ta den typen av ung kärlek på allvar eller med respekt, den betraktas ofta som antingen gullig eller farlig. I "Moonrise Kingdom" reagerar Suzys föräldrar enligt den senare premissen. Medan deras mer jämnåriga kamrater ställer upp på deras sida så som Sams scoutkompisar gör. Precis som den unge, men något äldre, scoutledare på Fort Lebanon som viger Sam och Suzy med förklaringen "Det här håller inte inför lagen, men ni mår säkert bra av känslan".

- Hur gammal måste man vara för att bli kär på riktigt? Varför tror ni många vuxna tycker ung kärlek är farlig, eller bara barnsligt gullig?

Postmodernism och hyperrealism

Postmodernism och hyperrealism är två konstiga ord som är svåra att definiera. Trots det, eller kanske just därför, har inte minst postmodernism varit ett populärt uttryck bland akademiker och kulturdebattörer. Wes Anderson beskrivs ibland som en postmodernistisk filmregissör. Varför, kan vi då fråga oss?

Wes Anderson har en universitetsexamen i filosofi och har antagligen läst om postmodernism och franske tänkaren Jean Baudrillard. Hur som helst, vare sig det är medvetet eller inte så har Wes Andersons väldigt distinkta filmstil vissa likheter med Baudrillards filosofi och postmodernistiska kännetecken och den konst som hämtar sin inspiration från dessa tankar. Baudrillard menar, kanske lätt ironiskt, att det inte längre går att dra några gränser mellan original och kopia, det äkta och det falska, subjekt och objekt eller offentligt och privat. Det absolut verkliga har inte längre någon betydelse och kan knappt sägas exi-

stera alls, vi lever i en hyperrealitet. Inom konst och andra kreativa uttryck kan väl postmodernism lite förenklat sägas stå för en respektlös blandning av stilar och genrer, delvis i syfte att belysa konventioner.

Wes Anderson är en filmregissör som är väldigt noga med stil, med all scenografi och detaljer. Inget lämnas åt slumpen. Men Wes Anderson är inte intresserad av att minutiöst återskapa verkligheten utan det är hans egen vision av den värld som han gestaltar som är det viktiga. Inte att det är fullständigt realistiskt. I "Life aquatic" visar exempelvis Anderson att båten är del av en scenografi och undervattenslivet är komiskt animerat. I "Moonrise Kingdom" är det Andersons egen bild av 1965 som gestaltas, inte det sanna 1965. På sant postmodernistiskt manér så gör det därför inget att vissa av de bilar, skivor och annat som finns i filmen inte fanns i det "verkliga" 1965 utan skapades senare. Det viktiga för Anderson är att filmen ser ut och känns som den värld han vill uppvisa. Detta kan sägas vara ett exempel på hyperrealism.

- Kan ni nämna några detaljer i filmen i form av kläder, musik, scenografi eller personegenskaper som passar in på att det handlar om Wes Andersons manipulering av verkligheten?

- Vad tycker eleverna, är det viktigt att vara historiskt sann? Eller får man "fuska" med den historiska kontexten av estetiska skäl? Kan det vara skillnad på hur viktigt det är med sannheten i olika typer av filmer? Wes Anderson visar väldigt tydligt att hans filmer innehåller sagolika element och är tydlig med att han manipulerar oss och verkligheten. Ett historiskt drama som anspelar på en dokumentär stil får kanske inte lov att ta sig samma friheter?

- Orden postmodernism och hyperrealism är konstiga begrepp som är svåra att definiera. Akademiker ägnar tid åt att försöka. Ändå används begreppen. Vad fyller den här typen av ord för funktion, varför vill vi hitta sätt att i ett ord eller begrepp samla stora tankar? Kan ni komma på andra ord som är svåra definiera? Gör en lista.

- Om möjligt, använd bildämnet till att utforska postmodernism och hyperrealism. Studera vad som menas med dessa uttryck inom konsten och gör egna tolkningar.

Produktionsuppgifter

USA 2012

Producent: Wes Anderson, Jeremy Dawson & Steven M. Rales

Manus: Wes Anderson & Roman Coppola

Regi: Wes Anderson

Foto: Robert D. Yeoman

Produktionsdesign: Adam Stockhausen

Musik: Alexandre Desplat

Klippning: Andrew Weisblum

I rollerna

Scoutmästare Ward – Edward Norton

Kaptan Sharp – Bruce Willis

Walt Bishop – Bill Murray

Laura Bishop – Frances McDormand

Sam – Jared Gilman

Suzy – Kara Hayward

Socialtjänsten – Tilda Swinton

Berättaren – Bob Balaban

Tekniska uppgifter

Längd: 94 minuter

Format: Vidfilm 1,85:1

Ljud: Dolby Digital

Censur: från 11 år

Svensk premiär: 6 juni 2012

Distribution

NonStop Entertainment, Östhammsgatan 68, 115 28, Box 271 34, 102 52 Stockholm Tel 08 400 100 00, fax 08 400 100 03
www.nonstopentertainment.com

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution efter den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar. Via länken www.sfi.se/filmdistribution kan ni lära mer om hur ni hittar och bokar film.

Redaktion

Andreas Hoffsten, Film & samhälle, Svenska Filminstitutet, oktober 2012